

Nemastoma quadripunctatum (Perty)

Geulhem, Grot van Schenk, 6.VIII.1946. 1 ♂
(Van der Hammen, 1947, p. 479, fig. 2).

Records from foreign caves: Belgium, Roumania, Spain.

Opilio parietinus (De Geer)

Sint Pietersberg, Zonneberg system, 11.VIII.1946. 1 juv. (Van der Hammen, 1947, p. 480).

Records from foreign caves: Austria, Belgium (including Belgian Limburg), Czechoslovakia, Germany, Hungary, Roumania.

Liobunum rotundum (Latr.)

Sint Pietersberg, system Slavante, 21.IX.1949. 1 ♂; southern system (under a ventilating-shaft), 20.IX.1949. 1 ♂.

Records from foreign caves: Belgium (including Belgian Limburg), France, Italy, Spain.

ACARI
ORIBATEI*Oribella pectinata* (Mich.)

Sint Pietersberg, Zonneberg system, in old mushroom beds, 21.IX.1949. 20 ad.

There are no records from caves of this species, but there are some data in literature from mouse- and mole-nests. Oudemans (1912, p. 249, as *Xenillus limburgensis*) mentions one locality in the Netherlands: Sittard (mole-nest).

Literature

Bels, L., P. J. Bels and D. C. van Schaik.
Unpublished data.

Bristowe, W. S., 1939. The Comity of Spiders, vol. 1. Publ. Ray Soc., vol. 126.

Hammen, L. van der, 1947. Opiliones en Araneae uit Zuidlimburgs Grotten. Tijdschr. Ent., vol. 88, pp. 477—481.

Hasselt, A. W. M. van, 1886. Catalogus Aranearum hucusque in Hollandia inventarum.

—, 1898. Idem, Supplement III.

Husson, R., 1941. Sur la présence dans le domaine épigé de *Nemastoma saxonicum*

Hnatewytch in Kästner 1928, *Opilion troglophile connu seulement dans le milieu souterrain*. Bull. Soc. zool. France, vol. 66, pp. 242—245.

Jong, B. de, 1949. Bijdrage tot de Kennis van de Nederlandse Spinnenfauna (Araneae). Bijdr. Dierk., vol. 28, pp. 212—217.

Leruth, R., 1939. La biologie du domaine souterrain et la faune cavernicole de la Belgique. Mém. Mus. Hist. nat. Belg., vol. 87.

Oudemans, A. C., 1912. Acarologische Aantekeningen XLI. Ent. Ber., vol. 3 (65), pp. 243—251.

Schmitz S.J., H., 1938. Het Dierenleven in de onderaardsche Gangen. in: D. C. van Schaik, De Sint Pietersberg, pp. 273—295.

Simon, E., 1937. Les Arachnides de France, vol. 6 (5).

Mededelingen van de Commissie inzake Wetenschappelijk
Onderzoek van de St. Pietersberg. No. 7.

OVER GRAPHOSOMA LINEATUM (L.),
var. ITALICUM (Muell.)

door
Dr. H. C. BLÖTE

In de „Bouwstoffen voor eene Fauna van Nederland” vinden we in een lijst van „Nederlandsche Hemiptera” door H. W. de Graaf en S. C. Snellen van Vollenhoven (deel I, pag. 169) vermeld:

„*Trigonosoma lineatum* L.” — volgen enige citaten — „Meerdere exempl. in Noord-Brabant gevangen door den Heer van Ittersum, (v. B.).”

Deze mededeling is bijna woordelijk herhaald in de „Tweede Naamlijst van Inlandsche Hemiptera” bijeengebragt door Mr. H. W. de Graaf, G. A. Six en Mr. S. C. Snellen van Vollenhoven, (Tijdschrift voor Entomologie, 3, pag. 170).

Deze opgave lijkt heel geloofwaardig, temeer wanneer wij in aanmerking nemen dat de bedoelde soort — laten wij hem *Graphosoma lineatum* (L.) var. *italicum* (Muell.) noemen — een gemakkelijk herkenbare is, die zelfs door een leek niet met een ander insect zal worden verward.

In de zo onschuldig uitziende toevoeging „(v. B.)” schuilt echter een element van onzekerheid.

Het betekent, dat de vermelding geschiedde op gezag van den Heer A. A. van Bemmel en dat de auteurs der lijsten zeer waarschijnlijk de exemplaren niet zelf hadden gezien.

Intussen neemt Snellen van Vollenhoven de soort op in zijn „Hemiptera Heteroptera Neerlandica”, onder de naam *Trigonosoma nigrolineata* Rossi, en voegt er een piquante bijzonderheid aan toe: „De heer Baron van Ittersum vond eenige voorwerpen van deze soort op de heide, toen hij in Noord-Brabant kampeerde.” Stel je voor! kamperen, zo maar op de hei! En dan nog insecten verzamelen. Niets bijzonders zult U zeggen? Neen, nu niet, maar Baron van Ittersum gebruikte een scheurkalender van 1850! In die tijd verzamelde men insecten niet zonder dat men zich behoorlijk in rok of geklede jas had gestoken, en het hoofd gedekt had met een hoge zijden, en als men naar iets verderaf gelegen plaatsen wilde gaan, huurden de natuurminnende vrienden gezamenlijk een „char à bancs”. Wanneer een der deelnemers aan zo’n excursie zich in het vuur van de jacht zover vergat, dat zijn manchet over het stokje van zijn vlindernet glipte, dan was dat een aanleiding tot gepaste vrolijkheid over zoveel frivoliteit. Neen, Baron van Ittersum was ongetwijfeld zijn tijd ver vooruit.

Intussen werd het voorkomen van *Graphosoma lineatum* (L.) var. *italicum* (Muell.) in Nederland niet bevestigd. In de „Catalogus der in Nederland voorkomende Hemiptera. — Eerste gedeelte. — Hemiptera Heteroptera.” door Mr. A. J. F. Fokker vinden we hem weer vermeld, nu als *Graphosoma lineatum* L. „Alleen gevonden door Baron van Ittersum in Noord Brabant.” Het staat er wel erg zakelijk, en het woordje „alleen” wil nog eens duidelijk de aandacht vestigen op het feit, dat er geen andere gegevens zijn, waarop de indigeniteit van de soort zou kunnen berusten. De opgave is bovendien gemerkt met een †, dit „duidt aan, dat de soort mij in inlandsche voorwerpen ontbreekt.” Het is nu 1883.

De twijfel groeit gestadig. In 1932 verscheint wederom een „Naamlijst der in Nederland en het omliggend gebied waargenomen wantsen (hemiptera-heteroptera)”, nu van de hand van A. Reclaire. Intussen hebben zich geen nieuwe vangsten voorgedaan, hoewel de hoe-

veelheid verzamelde wantsen in die tijd enorm is toegenomen. U begrijpt waar dit naar toe gaat. In 1946 geeft A. Reclaire een korte samenvatting der faunistische gegevens, en *Graphosoma italicum* Muell. is dan gemerkt met een verwijzing naar een voetnoot: „Sinds Fokker's tijd niet meer uit ons land vermeld!” en wanneer wij de weinige zo gemerkte soorten nagaan, dan is *Graphosoma lineatum* (L.) var. *italicum* (Muell.) wellicht de enige, waarvan geen nederlands materiaal in de collecties aanwezig is, afgezien misschien van een paar soorten, die met andere zijn verwisseld.

Het laatste sprankje optimisme in dezen kan men zich tenslotte laten ontnemen door de mededeling van Dr. J. Gulde in „Die Wanzen Mitteleuropas” (III. Teil, p. 99): „fehlt in Nordwesteuropa; nördlich der Linie Paris — Ahr- und Rheintal — Maintal — Göttingen — Magdeburg — Südschweden (Skåne, Öland, Småland) bisher nicht nachgewiesen.

Het was dus wel duidelijk, Baron van Ittersum moest zich vergist hebben; boze tongen vertelden, dat hij wellicht in een orangerie had gekampeerd, waar *Graphosoma* met laurier en olijven zou zijn aangevoerd.

Tijdens de zomerkampen van de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, in 1948, werden aan de voet van de Bemelerberg onder Amby enkele exemplaren van *Graphosoma lineatum* (L.) var. *italicum* (Muell.) verzameld. Zij worden vermeld door D. Piet en F. Benjamin in „Natura” 45e Jaarg. No. 12, p. 221 (als *Graphosoma italicum* Müll.) en door D. Piet in „Entomologische Berichten” XII, No. 285, p. 312 (als *Graphosoma italicum* Mülb.).

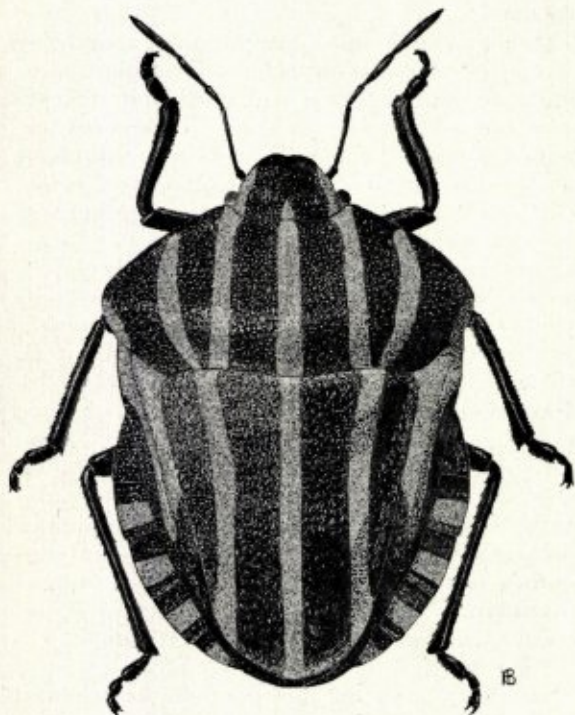
Hiermede was dus het voorkomen in Nederland weer geconstateerd. Wel is het in dit geval nog denkbaar, dat de exemplaren hetzij door de Maas met aanspoelsel, hetzij met behulp van de mens zouden kunnen zijn aangevoerd, daar de vindplaats in het verkeerrijke Maasdal ligt.

Op 19 Mei 1950 ving de technisch assistent bij het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, de Heer C. van Heijningen, een exemplaar van *Graphosoma lineatum* (L.) var. *italicum* (Muell.) op vlier in het Cannerbos. Hoewel toen niet zo nauwkeurig op de hoogte van de faunistische voorgeschiedenis van de soort

als U, waarde lezer, begreep hij toch dadelijk iets bijzonders gevangen te hebben. Hij heeft getracht meer exemplaren te verkrijgen, geholpen door enige ter zake geactiveerde deelnemers aan de excursie, doch helaas zonder succes.

Het exemplaar is een klein ♀, uitzonderlijk donker van kleur. De sprieten en poten zijn geheel zwart, en de zwarte strepen op pronotum en schild zijn breder dan de rode. Het zou interessant zijn te weten of alle exemplaren, die bij de noordgrens van het verspreidingsgebied zijn gevonden, zo donker zijn, vooral omdat de typische vorm, die rode poten heeft, het zuidelijkste verspreidingsgebied inneemt.

Of deze vondsten de oude opgave kunnen bevestigen is moeilijk te zeggen. De afstand Cannerbos — grens van Noord-Brabant is ongeveer 45 km. De afstand van het Cannerbos naar de door Gulde aangegeven noordgrens is intussen zowat $5 \times$ zo groot. Het voorkomen in Noord Brabant is door deze vangsten dus wel wat waarschijnlijker geworden.

Graphosoma lineatum (L.), var. *italicum* (Muell.).

♀, Cannerbos, 19 Mei 1950. vergr. $8\times$.

Graphosoma lineatum (L.) var. *italicum* (Muell.) leeft op allerlei planten, vooral Umbelliferen. Het ontbreken van de voedselplant zal dus wel niet de oorzaak zijn van de begrenzing van zijn verspreidingsgebied. Veel waarschijnlijker is, dat deze begrenzing door klimaatfactoren wordt bepaald. Daar echter het weer niet elk jaar precies gelijk is, bestaat voor zulke soorten de mogelijkheid zich uit te breiden, wanneer de beperkende factor gedurende enige jaren achterwege blijft. Dat dit uitbreiden snel kan plaats vinden leren ons de van ver weg ingevoerde dieren, bijvoorbeeld de plakker in Noord Amerika en de coloradokever bij ons.

Wat de beperkende factor voor *Graphosoma* is, laat zich moeilijk raden. Het kan een strenge winter zijn, of een natte April, of een gecompliceerde samenloop van omstandigheden, zoiets als „de weersgesteldheid, kritiek voor de verspreiding der aardappelziekte”. Maar wanneer de beperkende factor nog een paar jaar uitblijft, zou Baron van Ittersum wellicht volledig in het gelijk kunnen worden gesteld.

Mededelingen van de Commissie inzake Wetenschappelijk
Onderzoek van de St. Pietersberg. No. 8.
ENKELE PADDENSTOELENVONDSTEN OP EN
OM DE ST. PIETERSBERG.

door
Dr. R. A. MAAS GEESTERANUS
(Rijksherbarium, Leiden)

In de loop der jaren is er vrij wat gepubliceerd over fungi, die op de St. Pietersberg gevonden zijn of in de naaste omgeving voorkwamen. Het is mijn bedoeling om in de nabije toekomst een samenvattende lijst te geven, waarin alle vondsten zullen zijn opgenomen. Aangezien de gegevens over verschillende boeken en tijdschriften verspreid voorkomen, zal het niemand verbazen, dat het samenstellen van zulk een lijst geruime tijd in beslag zal nemen. Toch is het van belang dit werk te ondernemen — ik ben er trouwens al mee bezig — want de ervaring leert, dat zo'n lijst een basis is waar men op kan voortbouwen en waarop aanvullingen gegeven kunnen worden.

Behalve dat in deze lijst de literatuurgegevens worden verwerkt, worden er ook de recente vondsten in vermeld, die steeds voor controle openstaan, aangezien het materiaal wordt bewaard.